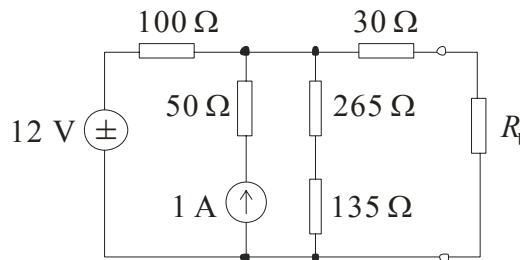
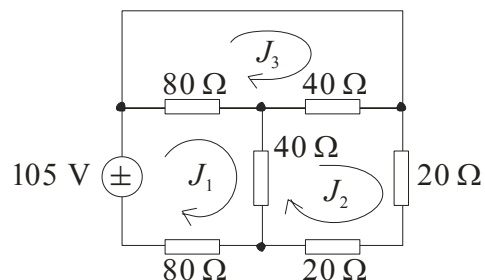

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE I (VSŠ)
1. kolokvij, 5. december 2006

1. Vezje je sestavljeno kot prikazuje slika. Kolikšna mora biti upornost bremena (R_b), da bo iz vezja prejelo največjo moč?

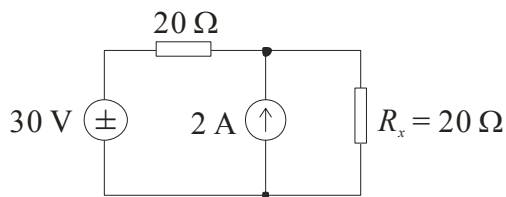
2. Z uporabo zančne metode zapišite sistem enačb za analizo vezja na sliki. Uporabite na sliki označene smeri zančnih tokov.

3. V točkah $T_1(2 \text{ cm}, 1 \text{ cm}, 0)$, $T_2(1 \text{ cm}, 1 \text{ cm}, 0)$ in $T_3(1 \text{ cm}, 2 \text{ cm}, 0)$ so naboji $Q_1 = 20 \text{ nC}$, $Q_2 = -50 \text{ nC}$ in $Q_3 = 30 \text{ nC}$. Določite vektor električne sile na naboj Q_2 .

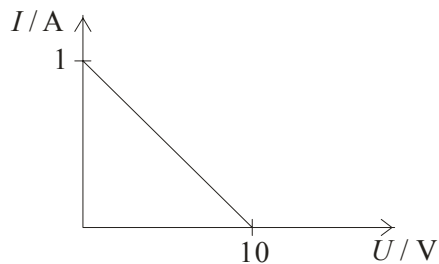
4. Kolikšen tok teče skozi upor R_x z upornostjo 20Ω ?

- a) 1,75 A
 b) 2,75 A
 c) 2 A
 d) 0,75 A

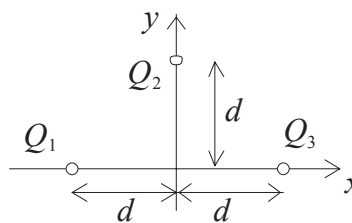
5. Kolikšna je notranja upornost vira, ki ga opisuje na diagramu podana $U-I$ karakteristika?

- a) 5Ω
 b) 1Ω
 c) 100Ω
 d) 10Ω

6. V električno zaključnem sistemu, ki ga prikazuje slika, sta naboja Q_1 in Q_3 enaka po absolutni vrednosti in predznaku. Naboj Q_2 , ki je pozitivnega predznaka, se nahaja na y -osi in je enako oddaljen od nabojev Q_1 in Q_3 . V katero smer kaže vektor električne poljske jakosti v točki, kjer se nahaja naboj Q_2 ?

- a) $-\vec{e}_x$ b) $-\vec{e}_y$ c) $\vec{e}_x$ d) el. poljska jakost je enaka 0

7. Na valjni lupini polmera 1 mm je vzdolžna (linijska) gostota naboja $q = 10 \mu\text{C}/\text{m}$. Kolikšna je ploskovna gostota naboja na tej lupini?

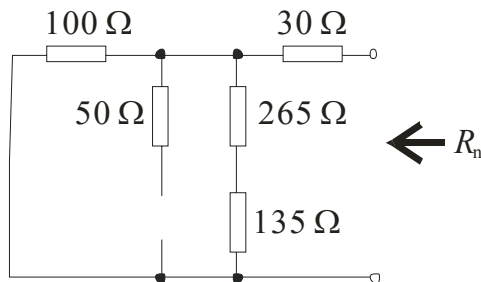
- a) $100 \mu\text{C}/\text{m}^2$ b) $10 \text{ mC}/\text{m}^2$ c) $159 \mu\text{C}/\text{m}^2$ d) $1,59 \text{ mC}/\text{m}^2$

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE I (VŠŠ)

1. kolokvij, 5. december 2006

Rešitve

1. Breme bo prejelo največjo moč, ko bo njegova upornost (R_b) enaka notranji upornosti (R_n) vezja na katerega je priključeno. Upornost R_n določimo tako, da napetostni vir nadomestimo s kratkim stikom, tokovni vir z odprtimi sponkami ter nato izračunamo upornost tako modificiranega vezja med sponkami, kamor je priključeno breme.

$$\underline{\underline{R_b = R_n = 30 \Omega + \frac{(265 \Omega + 135 \Omega) \cdot 100 \Omega}{(265 \Omega + 135 \Omega) + 100 \Omega} = 110 \Omega.}}$$

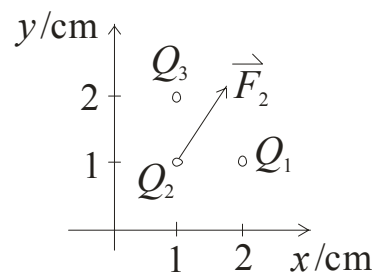
2. Za vsako od označenih zank zapišemo II. Kirchhoffov zakon. Napetosti na uporih izrazimo z zančnimi tokovi:

$$\begin{aligned} J_1 \cdot (80 \Omega + 40 \Omega + 80 \Omega) - J_2 \cdot 40 \Omega - J_3 \cdot 80 \Omega - 105 \text{ V} &= 0 \\ -J_1 \cdot 40 \Omega + J_2 \cdot (40 \Omega + 40 \Omega + 20 \Omega + 20 \Omega) - J_3 \cdot 40 \Omega &= 0 \\ -J_1 \cdot 80 \Omega - J_2 \cdot 40 \Omega + J_3 \cdot (80 \Omega + 40 \Omega) &= 0 \end{aligned}$$

Sistem enačb zapišemo v matrični obliki:

$$\begin{bmatrix} 200 \Omega & -40 \Omega & -80 \Omega \\ -40 \Omega & 120 \Omega & -40 \Omega \\ -80 \Omega & -40 \Omega & 120 \Omega \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} J_1 \\ J_2 \\ J_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 105 \text{ V} \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

3. Električno silo na naboj Q_2 izračunamo s superpozicijo sil, ki ju povzročata naboja Q_1 in Q_3 .

Električna sila na naboj Q_2 zaradi Q_1 je:

$$\vec{F}_{12} = -\vec{e}_x \frac{Q_1 Q_2}{4\pi\epsilon_0 |(1 \text{ cm}, 1 \text{ cm}, 0) - (2 \text{ cm}, 1 \text{ cm}, 0)|^2} = -\vec{e}_x \frac{20 \text{ nC} \cdot (-50 \text{ nC})}{4\pi\epsilon_0 10^{-4} \text{ m}^2} = \vec{e}_x 90 \text{ mN}$$

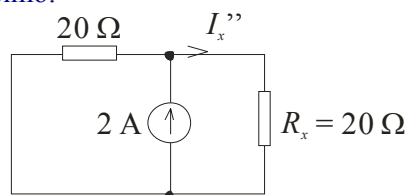
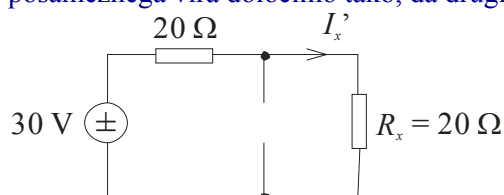
Električna sila na naboj Q_2 zaradi Q_3 je:

$$\vec{F}_{32} = -\vec{e}_y \frac{Q_3 Q_2}{4\pi\epsilon_0 |(1 \text{ cm}, 1 \text{ cm}, 0) - (1 \text{ cm}, 2 \text{ cm}, 0)|^2} = -\vec{e}_y \frac{30 \text{ nC} \cdot (-50 \text{ nC})}{4\pi\epsilon_0 10^{-4} \text{ m}^2} = \vec{e}_y 135 \text{ mN}$$

Celotna električna sila na naboj Q_2 je torej:

$$\underline{\underline{\vec{F}_2 = (\vec{e}_x 90 + \vec{e}_y 135) \text{ mN.}}}$$

4. Iskani tok (I_x) določimo s superpozicijo prispevkov obeh virov $I_x = I_x' + I_x''$. Prispevek posameznega vira določimo tako, da drugi vir izključimo:

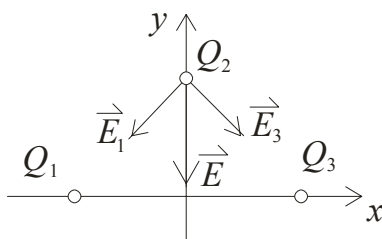

$$\underline{I_x} = I_x' + I_x'' = \frac{30 \text{ V}}{20 \Omega + 20 \Omega} + \frac{2 \text{ A} \cdot (20 \Omega \parallel 20 \Omega)}{20 \Omega} = \underline{1,75 \text{ A}}.$$

5. Notranja upornost vira je kvocient napetosti odprtih sponk ($U_o = 10 \text{ V}$) in kratkostičnega toka ($I_k = 1 \text{ A}$):

$$\underline{R_N} = \frac{U_o}{I_k} = \underline{10 \Omega}.$$

6. Električno poljsko jakost na mestu naboja Q_2 določimo s superpozicijo prispevkov nabojev Q_1 in Q_3 : $\vec{E} = \vec{E}_1 + \vec{E}_3$. Ker je sistem električno zaključen, sta naboja Q_1 in Q_3 negativna, vektor električne poljske jakosti negativnega točkastega naboja pa ima smer proti naboju. Ker sta naboja Q_1 in Q_3 enaka po absolutni vrednosti in enako oddaljena od Q_2 , sta vektorja njunih električnih poljskih jakosti na mestu naboja Q_2 zrcalni sliki preko osi y . Zaradi tega se x -komponenti vektorjev medsebojno odštejeta in ostane le prispevek v smeri $-\vec{e}_y$.

7. Ploskovno gostoto naboja na valjni lupini dolžine l , polmera r in ploščine $A = 2\pi r l$, izrazimo s pomočjo vzdolžne (linijske) gostote naboja na tej lupini:

$$\underline{\sigma} = \frac{Q}{A} = \frac{Q}{2\pi r l} = \frac{q}{2\pi r} = \frac{10^{-5} \text{ C}}{2\pi 10^{-3} \text{ m}} = \underline{1,59 \text{ mC/m}^2}.$$